

राजविराज दैनिक

वर्ष ३४ अंक १९२ २०८१ साल फागुन १६ गते शुक्रवार (28 Feb. 2025 Friday) मूल्य रु. ५/-

Log in : rajbirajdainik.com.np

यस अंक भित्र : २ पृष्ठमा : आत्मनिर्भर बन्दै हरवा चरवा ... ३ पृष्ठमा : वन डहेलो : धेरै घटना तराईमा, ... ३ पृष्ठमा : भारतमा एक ...

सडक संघर्षमा बिटौरी र ब्लक जग्गा धनी

दैनिक समाचारदाता राजविराज, १५ फागुन ।

राजविराज नगरपालिकाका वासिन्दाहरु बिटौरी र ब्लक जग्गाको लालपूजा तथा विभिन्न सात बुदे माग राख्दै विहीवारदेखी सडक संघर्षमा उत्रेका छन् ।

उक्त समस्या समाधानको माग गर्दै यसअघि दर्जनौ पटक राजविराज नगरपालिका तथा प्रमुख जिल्ला अधिकारी मार्फत सरोकारवाला निकाय र प्रधानमन्त्रीसम्म ज्ञापनपत्र पठाई ध्यानाकर्षण गराउदा पनि कुनै सुनुवाई नभएकाले बाध्य भई चरणबद्ध आन्दोलनको घोषणासहित सडक संघर्षमा उत्रेको संघर्ष समितिले जनाएको छ ।

संघर्ष समितिका संयोजक इरसाद अन्सारीले यसलाई निर्णायक आन्दोलनको संज्ञा

दिदै अब माग पूरा नभएसम्म आन्दोलन नरोकिने जनाएका छन् । उनले विचौलिया र भू-माफियाको चलखेलका कारण पनि स्थानीय सरकार र प्रशासनदेखी संघीय सरकारसम्म यस विषयमा उदासिन रहेको आरोप लगाए ।

संघर्ष समितिले नगरको करिब ६८ विगहा क्षेत्रफलमा बिटौरी तथा ब्लक जग्गामा पुस्तौदेखी बसोबास गर्दै आएका करिब ५ हजार २ सय परिवार अहिलेसम्म लालपूजा पाउन नसकेको भन्दै अविलम्ब लालपूजा उपलब्ध गराउनु पर्ने प्रमुख माग उठाएका छन् ।

यस्तै राजविराज हटियामा निर्माणाधीन व्यवसायिक कम्प्लेक्सको निर्माण कार्य यथासिध्द सम्पन्न गरी व्यवसायीलाई हस्तान्तरण, नयाँ बसपार्कको अधुरो निर्माण कार्य

अविलम्ब पूरा गरि संचालन, राजरंगशालाको स्तरोन्तरी, खाँडो नदी तटबन्ध क्षेत्रका जग्गाको नापी र राजविराज-कंचनपुर सडक खण्ड निर्माण कार्यमा देखिएको समस्याको समाधान लगायतका मागहरु पनि संघर्ष समितिले अधि सारेका छन् ।

उक्त मागहरु पुरा गराउन दबाव दिने उद्देश्यले स्थानीय शिव मन्दिरको प्राङ्गणबाट सयौंको संख्यामा निस्केको जुलुस स्थानीय जनआन्दोलन चौकमा पुगि विरोध सभामा परिणत भएको थियो ।

विरोधसभामा संघर्ष समितिका संयोजक अन्सारी, पूर्व गृहराज्य मन्त्री रामकुमार

चौधरी, उद्योग वाणिज्य संघ सप्तरीका पूर्व अध्यक्ष मनोज मुन्धडा, बौद्धिक अपाङ्गता अभिभावक संघका अध्यक्ष जगदीश अर्याल, समाजसेवी सुवि यादव, काँग्रेसका युवा नेता शम्भुलाल देव, विरेन्द्र साह, प्रभातकुमार ललन, इन्द्रकुमार देव, अनिल देव, नेवि संघ सप्तरीका सभापति राकेश ठाकुर लगायतले ज्ञापन पत्र बुझाएको लामो समय वितिसक्दा पनि स्थानीय सरकार र प्रशासन समस्या समाधानका लागि गम्भिर नबनेको र भिडन्त तथा रक्तपातको स्थिती सृजना गर्न खोजेको आरोप लगाए ।

बाँकी अन्तिम पृष्ठमा

लागू औषधको दुर्व्यसनबाट टाढा रहौं
लागूऔषध सेवनले मानिसको शारीरिक र मानसिक स्वास्थ्य बिग्रन्छ, धन सम्पतिको वर्वाद गर्दछ, यसको प्रयोगबाट आफू, परिवार, समाज र राष्ट्रलाई नै अपुरणिय क्षति पुग्ने हुँदा यस्ता पदार्थदेखी टाढा रहौं ।

फेला परेको शवको पहिचान खुल्यो, प्रेमिका र उनको श्रीमानले हत्या गरेको खुलासा

दैनिक समाचारदाता जनकपुर, १५ फागुन ।

धनुषाको मिथिला विहारी नगरपालिका वडा नं. २ पुरनदाहा टोलस्थित खैरा खोलाको पुलमुनि फेला परेको शव ३३ वर्षीय शहीद अन्सारीको भएको खुलासा भएको छ ।

अन्सारीलाई उनकी प्रेमिका अनिता कुमारी यादव र उनका श्रीमान राजकिशोर यादवले मिलेर हत्या गरेको प्रहरी अनुसन्धानमा खुलेको छ । कतारमा कार्यरत अन्सारी र अनिताबीच दुई वर्षदेखि प्रेम सम्बन्ध थियो ।

अन्सारी नेपाल आएसँगै मंसिर २७ गते अनिता र उनका श्रीमानले अन्सारीलाई बच्चो प्रहार गरी हत्या गरेको

प्रहरी उपरीक्षक भूवनेश्वर तिवारीले बताए । हत्या पछि शव जुटको बोरामा बेरेर खैरा खोलामा फालिएको थियो ।

शव पहिचान गर्न नसकेपछि प्रहरीले स्केच सार्वजनिक गरेको थियो । माघ १० गते मृतककी श्रीमती अजिमा खातुनले प्रहरीको फेसबुक पेजमा फोटो हेरेर सनाखत गरेपछि घटना सार्वजनिक भएको थियो ।

अनिता यादवलाई गाउँबाटै पक्राउ गरी अदालतबाट तीन दिनको म्याद थप गरिएको छ भने उनका श्रीमान राजकिशोर यादव हत्या पछि साउदी अरब फरार रहेको उपरीक्षक तिवारीले बताए । उनलाई नेपाल फर्काउन कानूनी प्रक्रिया अघि बढाइएको प्रहरीले जनाएको छ ।

मिथिला मध्यमा परिक्रमा शुरु

दैनिक समाचारदाता जनकपुर, १५ फागुन ।

मिथिला मध्यमा परिक्रमा शुरु भएको छ । विहीवार मिथिला मध्यमा परिक्रमाको डोला मिथिला विहारी नगरपालिकास्थित कचुरी मठबाट निस्किएको हो ।

फागुन औंसीका दिन धनुषाको कचुरी मठबाट परिक्रमाको मुल डोला सञ्चालन गर्ने परम्परा रहेको छ । सो डोलामा सीतारमको मूर्ति सजाएर परिक्रमा गर्ने गरिन्छ ।

मिथिला विहारीको डोला तथा जनकपुरधामस्थित अग्निकण्डबाट निस्कने किशोरीजीको डोला जानकी मन्दिर भएर जनकपुरधामको हनुमाननगर पुगेपछि मध्यमा परिक्रमाको विधिवतरूपमा

शुरुवात गर्ने परम्परा रहेको मिथिला विहारी कचुरी मठका महन्थ रामनरेश शरणले बताए । मिथिला विहारी मठबाट निकालिएको मिथिला विहारीको डोला विहीवार जनकपुरधामस्थित हुनमान नगरमा विश्राम गर्ने उनको भनाइ छ । परिक्रमामा सहभागी साधु सन्त तथा श्रद्धालुहरु शुक्रवार बिहान पूजा अर्चना गरेर भारत विहारको कल्याणेश्वर प्रस्थान गर्नेछन् ।

नेपाल भारत दुवै मुलुकको धार्मिक, सांस्कृतिक एवं पारम्परिक सद्भावको प्रतिक बनेको परिक्रमा यात्राको क्रममा नेपालमा १३ तथा भारतमा २ गरी १५ विश्रामस्थल छन् । सोही क्रममा जनकपुरधामको

बाँकी अन्तिम पृष्ठमा

लागूऔषध प्रयोग नगरौं

लागूऔषधको सेवनले,

- मानिसको मस्तिष्क, मुटु, फोक्सो र कलेजोमा गम्भीर असर गर्छ,
- परिवार, साथीभाई र आफन्तसँग सम्बन्ध बिग्रन सक्छ,
- सामाजिक सम्मानमा गिरावट ल्याउँछ,
- सामाजिक अपराध र विकृति बढ्छन्,

त्यसैले,

लागूऔषधको उत्पादन, सञ्चय, ओसारपसार विक्रिवितरण तथा सेवन नगरौं र गर्न नदिऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

समाजवादी महिला संघको अध्यक्षमा सर्वसम्मत रमिला देवी

दैनिक समाचारदाता राजविराज, १५ फागुन ।

जसपा नेपाल निकट समाजवादी महिला संघ नेपाल

सप्तरीको अध्यक्षमा रमिला देवी साह सर्वसम्मतिबाट चयन भएकी छिन् ।

समाजवादी महिला संघको पहिलो जिल्ला अधिवेशनबाट साहको अध्यक्षतामा १७ सदस्यिय जिल्ला कार्यसमिति चयन गरिएको छ ।

गठित समितिको उपाध्यक्षमा मन्जु खडका, आशा कुमारी साह, सचिवमा नितु पण्डित, सहसचिवमा आशा कुमारी तमाङ, सुस्मिता साह, गिता मण्डल र कोषाध्यक्षमा

बाँकी अन्तिम पृष्ठमा

सम्पादकीय

सकारात्मक सोच र व्यवहार अति आवश्यक

विभिन्न वहानामा आफन्तबाटै हुने हिसाका घटनाहरु भन्ने जटिल हुँदै गएको छ। प्राय अहिले घरायसी विवादहरु बढ्दै गएका छन्। ती मध्ये सासु बुहारीबीचको विवादका घटनाहरु बढ्दै गएको छ। यस्ता घरायसी विवादहरुका कारण श्रीमान् श्रीमतीबीच पनि विवाद बढ्दै जाँदा अदालतसम्म पुग्ने गरेका छन्।

यसरी घरायसी विवादले ठूलो रुप लिँदा समाजदेखी अदालतसम्मको शरणमा पुग्नु आफैमा दुर्भाग्य हो। यस्ता घटनाहरुप्रति परिवार आफै सचेत हुनु आवश्यक छ। यस्ता विवादले कसैको भलो नहुने भएकाले कानुनको शरणमा पुग्नु पर्ने बाध्यात्मक अवस्था सृजना हुन नदिन पारिवारिक मेलमिलाप अत्यन्त आवश्यक छ। तर, अहिले हुने गरेका यस्ता पारिवारिक विवाद आफ्नै परिवारका सदस्यहरुबाट भइरहेकोप्रति चेतनाको कमीका साथै अन्य कारण पनि हुन सक्छ।

तसर्थ यस्ता घटनाहरु न्युनिकरणका लागि सकारात्मक सोच र व्यवहारका साथै पारिवारिक सदस्यहरुबीचको मनमुटावको दुरी कम र एकले अर्काप्रति सम्मानजनक व्यवहार गर्नु उत्तिकै आवश्यक छ।

आत्मनिर्भर बन्दै हरवा चरवा महिलाहरु

दैनिक समाचारदाता
शम्भुनाथ (सप्तरी), १५
फागुन ।

सप्तरीको शम्भुनाथ नगरपालिका ७ भगवतपुर टोलका कलरीदेवी सदा अचेल विहान नहुँदै हातमा कुटो कोदालो बोकेर खेतमा पुग्नुहुन्छ। विहानको करिव तीन घण्टा खेतमा काम गरेपछि घरको दैनिक कामकाजमा व्यस्त हुन्छ उहाँ।

कुनै बेला फुर्सदिला भएर त्यतिकै गाउँका महिलाहरूसँग अनावश्यक गफिएर बस्ने कलरीदेवीलाई अचेल एकछिन बसेर गफिन फुर्सद छैन। “के गर्नु बसेर कसैले दुई पैसा दिने होइन, त्यसैले अहिले खेतीबारीमा व्यस्त हुन्छु”, कलरीदेवी भन्नुहुन्छ “गाउँका साहुसँग लिजमा जग्गा लिएर खेतीपाती गर्न थालेकी छु।” यसबाट परिवारको गुजारा चलाउन पनि सहज भएको छ र आम्दानी पनि राम्रै भइहाल्छ, उहाँ भन्नुहुन्छ।

केही वर्षअघिसम्म गाउँको साहुमहजनमा बनिबुतो गरी परिवारको गुजारा गर्दै आउनुभएका सोही ठाउँका सर्मिला सदालाई भने अचेल आफ्नै खेतमा काम गर्न भ्यान नभ्याई भइरहेको छ।

समान्य लेखपढ गर्न समेत नजानेकी सर्मिलालाई अहिले विहान हुने बितिकै तरकारीमा कतिबेला पानी हाल्ने र उत्पादन भएको तरकारी टिपेर गाउँ नजिकैको बजारहरुमा कतिबेला पुर्‍याउने भन्ने हतारो हुन्छ।

दुईवर्षअघि सम्म पुँजीको आभावमा आयआर्जनको कुनै काम गर्न नसकेकी सोनाबतीदेवी सदालाई पनि अहिले तरकारी खेती बरदान जस्तै सावित भएको छ।

सोनाबतीले पनि गाउँकै साहु विलेती साहसँग लिजमा दुई कठ्ठा जग्गा लिएर तरकारी खेती गर्दै आएको छ।

आयआर्जनको ठोस आधार नपाउँदा केही वर्षअघि सम्म गाउँकै साहु महाजन कहाँ हरवा चरवाको रुपमा बहिबुतो गर्दै आएको विगतको अतित सम्झदै सोही टोलका मिनादेवी सदा भन्नुहुन्छ, “पहिले ज्याला मजदुरीमा सधैं काम गरेर जिविकोपार्जन

गरिरहेको थिएँ, बाल बच्चाहरुलाई पालन पोषण गर्न धौ-धौ हुन्थ्यो।”

हरवा चरवाको रुपमा काम गर्दा मात्र ३ किलो धान मात्र ज्याला पाउथ्ये, त्यसकारण परिवार चलाउन समस्या हुन्थ्यो, मिनादेवी भन्नुहुन्छ, “तर अब मेरो त्यो दुखको दिन कटेको छ।” अहिले तरकारी खेतीबाट पाँच जना परिवारको गुजारा चलाएर छोराछोरीलाई पढाउँदै आएकी छु, उहाँको भनाई छ।

यसरी कलरीदेवी, सर्मिला र सोनाबती मात्र होइन, सो टोलका एक दर्जन हरवा चरवा दलित महिलाहरु सामुहिक तरकारी खेतीतर्फ अग्रसर हुन थालेका छन्।

विगतमा स्थानीय साहुमहाजनकोमा बनिबुतो गरेर परिवार चलाउँदै आएकी सो गाउँका दलित महिलाहरु पछिल्लो समय सामुहिक तरकारी खेतीमा जुटेका हुन्। सो गाउँका १५ जना हरवा चरवा दलित महिलाहरु १३ कठ्ठा जग्गा भाडामा लिएर सामुहिक तरकारी खेती सुरु गरेका छन्।

दिनाराम दिनाभद्री हरवा चरवा बचत तथा ऋण समूह मार्फत विगत अर्धवर्षदेखि सामुहिक तरकारी खेती सुरु गरेका हरवा चरवा दलित महिलाहरुले स्थानीय भिखन विलेती साहसँग जग्गा भाडाका लिएर मौसमी तरकारी खेती गर्दै आएको समूहका अध्यक्ष अमेरिकादेवी सदाले बताउनुभयो।

मौसमी तरकारी खेतीको सिजनमा काउली, भाण्टा, भिन्डी, मुला लगायत करिव तीन क्विन्टल तरकारी उत्पादन गरी रु. ५० हजार आम्दानी भएको समूहका अध्यक्ष अमेरिकादेवीको भनाई छ।

अहिले प्याज खेतीसँगै भिण्डी, करेला, बोडी, लौका, फर्सी, खुर्सानी लगायतका तरकारी उत्पादन भइरहेको उहाँको कथन छ।

साहुमहाजनकोमा मजदुरीमा मात्र सिमित रहँदै आएका सो गाउँका विपन्न दलित महिलाहरु जिविकोपार्जन गर्न कठिन भएपछि आफ्नो

आयआर्जनको लागि तरकारी खेतीतर्फ अग्रसर भएको स्थानीय रामा सदाले बताउनुभयो।

द फ्रिडम फण्डको सहयोगमा श्रीपुराज सामुदायिक केन्द्र सप्तरीले आवश्यक तालिमसँगै आर्थिक, प्राविधिक लगायतका सहयोग गरेपछि आफूहरु सामुहिक तरकारी खेतीतर्फ अग्रसर भएको समूहका सदस्य सैन्कीदेवी सदाले बताउनुभयो।

“हामीलाई तरकारी खेती बारे केही थाहा थिएन”, सैन्कीदेवी भन्नुहुन्छ, “श्रीपुराज सामुदायिक केन्द्रले पहिला हामीलाई समूहमा आबद्ध गराई तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम दियो।” तालिम पश्चात सामुहिक तरकारी खेतीका लागि भाडामा जग्गा उपलब्ध गराउनुको साथै तरकारीको विउबिजन र मलखाद्यको समेत त्यही संस्थाले व्यवस्थापन गरिदिएको छ, उहाँले भन्नुभयो।

तरकारी खेतीका लागि जग्गासँगै विउबिजन, मलखाद्य समेत व्यवस्था भएपछि समूहका महिलाहरु सामुहिक रुपमा तरकारी खेतीमा मिहिनेत गरेर आम्दानी गर्दै आएका छन्। तरकारी खेतीको लागि चाहिने सिंचाई गर्न बिद्युतीय मोटर समेत जडान गरिएको छ, जसका कारण तरकारी खेतीमा सहज भएको उहाँहरु बताउँछन्।

पहिले घरमा फुसंदमा रहेकाले आफूलाई दिन विताउनु गाह्रो हुने गर्दथ्यो, व्यवसाय रुपमा तरकारी खेती गर्नुपछि भन्ने थाहा भएन उहाँ भन्नुहुन्छ, “संस्थाबाट तालिम लिएको र घरपरिवारको राम्रो पेशा रोजेका हौं।” तरकारी खेतीमा संलग्न भएपछि सानोतिनो समस्या टार्ने खर्च पुग्ने गरेको सैन्कीदेवीको भनाई छ।

“महिलालाई आफूले कमाउने कुनै उपाय नभएको अवस्थामा अरुको भरमा बाँच्नुपर्दा जीवन अन्धकारजस्तो हुँदोरहेछ”, सैन्कीदेवी भन्नुहुन्छ, “अहिले तरकारी फलेपछि पैसा आईहाल्छ, आफ्नो खर्चलाई

अरुको निर्भर रहनु परेन।” आफ्नो मिहिनेत र परिश्रमले उत्पादन गरेको वस्तु उपभोक्तामाझ पुर्‍याउँदा व्यवसायमा उत्साह थपिँदै गएको उहाँले बताउनुभयो।

पुरुषको तुलनामा महिलाको तरकारी खेतीमा उत्साह राम्रो देखिएको छ। घरव्यवहार चलाउने कार्यमा महिला नै प्रमुख भूमिकामा रहने हाम्रो समाजमा आयआर्जन बढाउने कार्यमा महिलाहरु पुरुषसह नै व्यवसायमा मिहिनेत र परिश्रम गर्न पछाडि हट्दैनन्। घरधन्दा, छोराछोरीको स्याहारसुसारसँगै यहाँका महिलाले तरकारी व्यवसायलाई साथमै अगाडि बढाएर आत्मनिर्भर बन्दै गएका छन्।

आर्थिक रुपमा विपन्न र सामाजिक रुपमा विभेदित हरवा चरवा दलित महिलाहरुलाई लक्षित गरी सशक्तिकरण अभियान सञ्चालन गरेको श्रीपुराज सामुदायिक विकास केन्द्रका सहजकर्ता बिजली रामले बताउनुभयो।

पछिल्लो केही वर्षयता हरवा चरवा दलित महिलाहरुमा आएको परिवर्तन र देखिएको उत्साहजनक सहभागिताले साकारात्मक सन्देश दिएको सहजकर्ता रामको भनाई छ।

“केही वर्षअघि सम्म साहुमहाजनमा मजदुरी गर्दै आएकाका चरवा चरवा परिवारका महिलाहरु सामुहिक तरकारी खेतीमा हौसिदै गएका छन्”, सहजकर्ता राम भन्नुहुन्छ, “पछिल्लो समय उहाँहरुले देखाएको उत्साहबाट पाठ सिकेर अन्य महिलाहरु अघि बढ्न सके आर्थिकसँगै समाजिक क्षेत्रमा समेत ठुलो परिवर्तन आउन सक्छ।”

समूहमा आबद्ध भएका हरवा चरवा महिलाहरु तरकारी खेतीबाट भएको आम्दानीबाटै मासिक बचत समेत गर्दै आएका छन्। मासिक रु. एक सयका दरले बचत गर्दै आएका हरवा चरवा महिलाहरु समस्यामा परेका सदस्यहरुलाई न्यून ब्याजमा ऋण सापटी समेत दिदै आएको समूहका अध्यक्ष अमेरिकादेवीको कथन छ।

अचेल “डाक्टर” शब्दबाट विद्वान हुने आभास

बुजेन्द्र प्रसाद सिंह यादव

बोदेवरसाईन न.पा. ५ सप्तरी अचेल “डाक्टर” शब्दबाट विद्वान हुने आभास शैक्षनिक जगतमा मात्र होइन राजनैतिक क्षेत्रमा पनि गराउने प्रयास हुँदै गएको बुझिन्छ।

पंचायतकाल/राजतन्त्र हुँदा स्व. राजा बिरेन्द्र बि.वि. शाहको डाक्टर (विद्यावारी) गरेकाहरु प्रति विशेष भुकाव थियो। तर उक्त भुकाव डा. हर्ष बहादुर गुरुङ रिपोर्ट पछि न्युन हुन गएको थियो।

स्व. राजाले पंच/जनप्रतिनिधिहरु माझ भनेका थिए, अब मेरो विश्वास जनप्रतिनिधि (पंच)हरु बढी छ, डाक्टरहरुप्रति त्यति छैन। डाक्टर (विद्यावरिधि) हरु उत्तर

टक्कराए सरकारको विश्वास नरहेपनि हामी डाक्टरहरुको सरकार प्रति पूर्ण आस्था छ।

अब त्यो समय/दिन गए।

तर लोकतन्त्र आएपनि डाक्टर शब्दबाट विद्वताको बोध राजनीतिमा छर्दैछ। बकरार छ। चाहे त्यो डाक्टर विश्वविद्यालयको नहोस अरु कुनै किसिमको किन नहोस्। कुनै बेला डा.के.आई.सिंह पनि डाक्टरले प्रसिद्ध थिए। अलि पारी तीर : हिन्दी फिल्म जगतका बामपन्थी धारका महान निर्माता र नायक स्व.राजकपुरका चलचित्रबाट प्रभावित तत्कालिन रुसमा महामहिम राष्ट्रपती कुश्चेव ज्युले राजकपुरलाई डाक्टरको उपाधीबाट सम्मान गरेका

थिए। सुशोभन समारोहमा राजकपुरले भने “Your Excelency, I have fail thrice in Metric and yourself have conferred in such a high degree I cannot balance myself”

यता म वि.वि.सेवामा हुदा मेरी एउटी भतिजी फोन गर्दथिइन। कहिले म प्राध्यापन गर्छु, केले म पी.एच.डी गर्छु। उनको प्रमाण पत्र समाजशास्त्रको थियो की मनोविज्ञानको थाहा भएन। मनोविज्ञानका अध्यक्ष सित कुरा हुदा प्रमाण पत्र हेराउनु पर्ने, तर भतिजीले प्रमाण पत्र हेराईन।

पी.एच.डी. बारेमा मैले

भने भारतमा एम.ए. गर्नलाई वि.ए. अनर्सको प्रमाण पत्र चाहियो। त्यो छैन भने कसरी एम.ए.गरिन र कसरी पी.एच.डी. गर्ने हो। त्यसपछि फोन सम्पर्क भएन। मैले यो पनि प्राध्यापन तलबबाट मलाई आफ्नै पारिवारिक खर्च चलाउनु अछेरो छ, म बाट आर्थिक सहयोगको आश नगर्नु फेरी सम्पर्क विहिन रहे। अब भतिजी एक राजनीतिक पार्टीको केन्द्रीय सदस्यको रुपमा प्रस्तुत हुन्छीन। र नाउँ भन्दा पहिले डा.(डाक्टर) लेख्छीन। छापाहरुमा समेत उल्लेख्य भएका हुन्छन। शायद उक्त पार्टीले सो उपाधी दिएका छन कि ?

डा. ललन प्रसाद राुनियार

Dr. Lalan Prasad Rauniyar

MBBS (BPKIHS) Dharan, MD Paediatrics (BPKIHS) Dharan, NMC Reg. No. : 13338

कन्सलटेन्ट बाल रोग विशेषज्ञ

डा. सरोज कुमार साह

Dr. Saroj Kumar Sah

MBBS, MS Orthopaedics (BPKIHS) Dharan Fellowship in Hand Surgery (CMC Vellore) NMC Reg. No. : 13288

हाड जोर्नी, नशा तथा बाथ रोग विशेषज्ञ

डा. जयन्ती यादव

Dr. Jayanti Yadav

M.B.B.S. MD (Obstetrician and Gynaecologist)

हाल कार्यरत गजेन्द्र नारायण सिंह अस्पताल राजविराज NMC Reg No. : 15312

बरिष्ठ स्त्री तथा प्रसुती रोग विशेषज्ञ

सम्पर्क : कृताञ्जली स्वास्थ्य क्लिनिक, राजविराज

Mo. No : 9842830252, 9804605569

वन डढेलो : धेरै घटना तराईमा, क्षति पहाडमा

भीष्मराज ओझा
काठमाडौँ, १५ फागुन (रासस) । भौगोलिक हिसाबले मुलुकका सबै क्षेत्रमा वन डढेलोका घटना हुने गरेका छन् । सङ्ख्यात्मक रूपमा तराईमा छोटो अवधिमा यस्ता घटना धेरै हुने गरेका छन् । चुरे क्षेत्र यसबाट बढी प्रभावित छ ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालयको तथ्याङ्कअनुसार मध्य पहाडमा आगो बस्तीमा प्रवेश, जनधनको क्षति र क्षेत्रफलका हिसाबले सबैभन्दा बढी डढेलोका घटना हुने गरेका छन् । प्रतिवर्ष तीन हजारभन्दा बढी डढेलोका घटना हुने गरेका र प्रतिघटनामा सरदर छ हेक्टर वन क्षेत्र प्रभावित भएको पाइएको छ । नेपालमा ६५ प्रतिशत वन डढेलो अप्रिल महिनामा लाग्ने गरेको छ ।

डढेलोका अन्तरनिहित कारणमा वन व्यवस्थापन हुन नसक्नु, वनमा ज्वलनशील पदार्थ अधिक जम्मा हुनु, खेतीयोग्य जमिन बाँझो रहनु, लापरवाही, अन्जान वा नियतवश आगो लगाउनु, चोरी सिकारलगायत रहेका छन् । ज्वलनशील पदार्थको व्यवस्थापन नै सबैभन्दा चुनौतिका रूपमा रहेको जानकारीहरू बताउँछन् । मानवीय कारणबाट ९६ प्रतिशत डढेलो लाग्ने गरेको र भन्डै ७० प्रतिशत डढेलो लापरवाही वा अन्जानले हुने भएकाले यसलाई रोक्न सकिने विज्ञको सुझाव छ ।

वन डढेलोविज्ञ सुन्दर शर्मा डढेलो नियन्त्रणका लागि कार्यदल बनाएर कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न सकेमात्र प्रभावकारी हुने बताउनुहुन्छ । उहाँ भन्नुहुन्छ, “छरिएर रहेका योजना, बजेट र जनशक्तिलाई एकत्रित गरी आवश्यक उपकरणका साथ जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्न सके परिणाममुखी हुन्छ ।” व्यवस्थित रूपमा नियन्त्रित डढेलो लगाएर यसको जोखिम कम गर्नुपर्ने, नियन्त्रणका लागि अग्निरेखा बनाउनुपर्ने, समुदायस्तरमा पूर्वतयारी र

रोकथामका उपायबारे जनचेतना जगाउनुपर्ने शर्माको भनाइ छ । सन् २०२४ को तथ्याङ्क अनुसार नेपालभर पाँच हजार १३६ स्थानमा वन डढेलोका घटना भएका थिए भने ७४ जिल्ला प्रभावित भएका थिए । त्यसमध्ये सबैभन्दा धेरै सुर्खेतमा ३२८, सल्यानमा २८१, दाङमा २७६, कैलालीमा २५६, चितवनमा २५०, बर्दियामा २२६, डोटीमा २०७, डडेल्धुरामा १८५, पर्सा १७३ र बाँके १६५ डढेलोका घटना भएका थिए । यस्तै, विगत १० वर्षको तथ्याङ्क हेर्ने हो भने सबैभन्दा धेरै सन् २०१६ मा छ हजार २३४, सन् २०२१ मा छ हजार ५३७ र २०२४ मा पाँच हजार १३६ डढेलोका घटना भए ।

मन्त्रालयको वन तथा जलाधार महाशाखा प्रमुख सहसचिव दीपक ज्ञवालीका अनुसार यो वर्ष पनि लामो हिउँदे खडेरीका कारण वन डढेलोको जोखिम बढेको छ । गत महिना काभ्रे र ललितपुर तथा लाङटाङ राष्ट्रिय निकुञ्जमा देखिएका वन डढेलोका घटनाले थप सजकता अपनाउनुपर्ने देखिएको उहाँको भनाइ छ । नेपालमा भौगोलिक धरातल र सुरक्षा, उपयुक्त उपकरणको अभाव, डढेलो नियन्त्रणमा महँगो र अधिक स्रोत आवश्यक पर्ने, सीमित परम्परागत तालिम प्राप्त जनशक्ति, उत्प्रेरणाको कमीलगायत चुनौती रहेको सहसचिव ज्ञवाली बताउनुहुन्छ । “वनमा सुकेका भिजामिजा, पत्कर र भाडीलगायत ज्वलनशील पदार्थ निजी क्षेत्रलाई जिम्मेवारी दिएर भए पनि औद्योगिक कच्चापदार्थका रूपमा प्रयोग गर्न सके केही मात्रामा भए पनि डढेलोको जोखिम कम हुन्छ”, उहाँ भन्नुहुन्छ ।

सुकेका भिजामिजा र पत्कर डढेलोका कारक

पहाडी क्षेत्रमा आवश्यक जनशक्तिको अभावमा खेतबारी बाँझो हुने क्रम बढिरहेको छ । साथै वन्यजन्तुले खेतबारीमा गर्ने

क्षतिका कारण कृषकहरू पलायन हुन थालेका छन् । कृषकले वस्तुभाउसमेत पाल्न छाडेका कारण वनजङ्गलका स्रोतको सङ्कलन र प्रयोगमा निकै कमी आएको छ ।

जङ्गलभित्र सुकेका भिजामिजा, पत्कर र भाडीलगायत ज्वलनशील पदार्थ जम्मा हुँदै जाँदा सुक्खा मौसममा डढेलोका लागि स्रोत भएर बसेका छन् । सरोकार भएकाहरूले त्यस्ता पदार्थको समयमै व्यवस्थापन र सद्‌प्रयोग गर्न नसके डढेलो भयावह हुने भन्दै चिन्ता व्यक्त गरेका छन् । समयमै वन व्यवस्थापन गरी काठ-दाउरा सङ्कलनलाई थप प्रभावकारी बनाउन तथा गाउँबस्ती किनारका ज्वलनशील पदार्थ व्यवस्थापन गर्न विज्ञहरूको सुझाव छ ।

नेपाल वन प्राविधिक सङ्घका अध्यक्ष राकेश कर्ण स्थानीय समूहस्तरबाट धुँवा देखिना साथ डिभिजन वन कार्यालयले सूचना प्राप्त गर्ने प्रणाली विकास गर्नुपर्ने बताउनुहुन्छ । व्यवस्थित सञ्जाल निर्माण गरेर तत्काल प्रतिकार गर्नसक्ने गरी आवश्यक बन्दोबस्त गर्नुपर्ने उहाँको सुझाव छ । “डिभिजनस्तरमा जिम्मेवार कर्मचारी एवं सुरक्षा निकायसहित आवश्यक स्रोतसाधन, स्थानीयस्तरमा सब डिभिजनले संयोजन गरेको समूहसहितको सञ्जाल र समूहस्तरमा दस्ताको प्रभावकारी परिचालन गर्न सकेमा प्रभावकारी हुनसक्छ । यसमा सबैले लाग्नुपर्छ”, अध्यक्ष कर्ण भन्नुहुन्छ ।

सरकारले डढेलो नियन्त्रणका लागि वार्षिक बजेट, वन नीति, वन ऐन, वन नियमावली, वन डढेलो व्यवस्थापन रणनीति, विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना, जलवायु परिवर्तन नीति, विपद् जोखिम न्यूनीकरण व्यवस्थापन प्राधिकरण नियमावलीलगायत कानुनी र

नीतिगत व्यवस्था गरेको छ । मन्त्रालयका सचिव डा दीपककुमार खराल जलवायुको असरले डढेलो बढाएको र डढेलोका कारण जलवायुका असर बढेको बताउनुहुन्छ । डढेलोले जैविक विविधताको ह्रास हुने गरेको र वायु प्रदूषण पनि हुने गरेकाले यसको नियन्त्रणमा सबै संवेदनशील हुनुपर्ने उहाँको आग्रह छ । यसमा छरिएका नीति, कानुन र निकायलाई एकीकृत गरेर परिचालन गरिने उल्लेख गर्दै सचिव डा खरालले भन्नुहुन्छ, “डढेलो नियन्त्रणमा काम गर्न सम्बन्धित निकायका प्रतिनिधि सम्मिलित हुने गरी कार्यदल गठन गरेका छौं । छिट्टै सरकारी तथा वैदेशिक सहायतामा वन डढेलो नियन्त्रणसम्बन्धी परियोजना पनि सञ्चालन गर्ने तयारीमा गर्नेछौं ।” सरकारले यस क्षेत्रका लागि सबै प्रकारका विपद्मा राष्ट्रिय ‘फोकल’ संस्थाका रूपमा राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण स्थापना गरेको छ । सुरक्षा निकायमा महाशाखा र तालिम प्राप्त जनशक्ति छन् । वन मन्त्रालय वन डढेलोसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय फोकल संस्थाका रूपमा रहेको छ । वन तथा भू-संरक्षण विभागमा वन डढेलो सूचना कक्ष सञ्चालनमा छ । स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन समिति र वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन महाशाखासमेत स्थापना गरिएका छन् । फागुनदेखि जेठमा वन डढेलो रोकथाम र नियन्त्रण विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्न यी सबै निकायको एकीकृत प्रयास आवश्यक रहेको विज्ञहरूको राय छ । जनचेतनाका लागि घरदैलो अभियान, संरक्षित क्षेत्रस्तरमा जिम्मेवार कर्मचारी र नेपाली सेनाको टोली परिचालन, सामाजिक सञ्जाल, समुदाय र शैक्षिक संस्थाहरूमा डढेलोसम्बन्धी विविध सचेतनाका कार्यक्रम प्रचार गर्न सकेमा प्रभावकारी हुने धेरैजसोको भनाइ छ ।

विश्व समाचार

भारतमा एक पटकमा एक बियरमार्फत परिवर्तन ल्याउँदै महिलाहरू

बेङ्गलुरु (भारत), १५ फागुन (रासस/एएफपी) । भारतको बढ्दो क्राफ्ट बियर दृश्यको अंशका रूपमा वर्षा भाट दुई तरिकाले दुर्लभ हुनुहुन्छ : पहिलो मदिरा बनाउने महिलाका रूपमा र दोस्रो मदिरा पिउने महिलाका रूपमा । भाट एउटा यस्तो देशमा पुरुष-प्रभुत्व भएको उद्योगमा आफ्नो दावी गरिरहनुभएको छ जहाँ सामाजिक परम्पराहरूले धेरैजसो महिलालाई मदिरापान नगर्न बाध्य पार्छन् । अड्तीस वर्षीया भाटले धेरै वर्षसम्म पुरुष साथीहरूको व्यङ्ग्य सहनुभएको थियो । तिनीहरूले उहाँसँग विशेष स्वादको परख गर्ने मांसपेशी छ कि छैन वा कामको दबाव सम्हाल्न पर्याप्त शान्त हुनुहुन्छ कि हुनुहुन्न भन्ने प्रश्न गर्दथे । तर उद्योगमा एक दशकपछि उहाँ बेङ्गलुरुको सबैभन्दा लोकप्रिय पबहरू मध्ये एकमा हेड ब्रुअर बन्न पुगनुभएको छ र सहरको धनी युवा प्रविधि कामदारहरूको सेवा गर्नुभएको छ । “एक महिलाले गर्न नसक्ने केही पनि छैन जुन एक पुरुषले गर्न सक्छ... रेसिपी विकासदेखि, शारीरिक कामसम्म, टोली व्यवस्थापनसम्म”, भाटले भन्नुभयो, “हामीले अगाडि आउन र हामी यो गर्न सक्छौं भनेर भन्नका लागि यो कदम चालेका छौं, एउटा कलङ्क थियो... हामी ती रूढीवादी र बाधाहरू तोड्दैछौं ।” सरकारी तथ्याङ्कअनुसार ९९ प्रतिशत महिलाले मदिरापान नगर्ने भारतको बाँकी भागभन्दा उदार मदिरा संस्कृतिका लागि बेङ्गलुरु लामो समयदेखि प्रसिद्ध छ । यसको प्रख्यात प्रविधि उद्योगले प्रायः सहरमा स्थापित सामाजिक सम्बन्धहरू नभई कुलीन विश्वविद्यालयहरूबाट आउने युवा र उच्च शिक्षित कार्यबललाई रोजगारी दिन्छ । यसले बेङ्गलुरुको फस्टाउंदो क्राफ्ट बियर बारहरूमा जोडदार व्यापार प्रदान गर्दछ । बेङ्गलुरुमा घरभित्रै ब्रुअरी छन् जसले सयौं कामदारलाई रोजगारी दिन्छन् र नयाँ मानिसहरूसँग भेट्न उत्सुक र पैसा खर्च गर्न तयार ग्राहकहरू छन् । आधिकारिक तथ्याङ्कअनुसार काम गर्ने उमेरका महिलामध्ये २५ प्रतिशत मात्र औपचारिक रूपमा रोजगारीमा रहेको भारतमा सहरको कार्यबल एउटा अनौठो उदाहरण हो । तुलनात्मक रूपमा तिनीहरूले बेङ्गलुरुका प्रविधि फर्महरूमा काम गर्नेहरूको लगभग ४० प्रतिशत हिस्सा ओगटेका छन् । यो सहरको भारतका अन्य ठाउँबाट महत्वाकांक्षी महिलाहरूलाई आकर्षित गर्ने क्षमताको प्रमाण हो । तीमध्ये ठूलो सङ्ख्यामा कामपछि बारहरूमा साथीहरूसँग चर्को आवाजमा कुराकानी गरिरहेको देखिन्छ ।

उत्तर कोरियाले एक अर्ब ५० करोड डलरको क्रिप्टोकरेन्सी चोरी गर्‍यो : एफबिआई

वासिङ्टन, १५ फागुन (रासस/(एएफपी) । अमेरिकी फेडरल ब्युरो अफ इन्भेस्टिगेसन (एफबिआई) ले उत्तर कोरियामाथि गत हप्ता एक अर्ब ५० करोड डलरको डिजिटल सम्पत्ति चोरी गरेको आरोप लगाएको छ । यो इतिहासमा सबैभन्दा ठूलो क्रिप्टो चोरी हो । “उत्तर कोरिया क्रिप्टोकरेन्सी एक्सचेन्ज, वाइबिटवाट लगभग एव अर्ब ५० करोड अमेरिकी डलर मूल्य बराबरको भर्चुअल सम्पत्ति चोरीको लागि जिम्मेवार थियो”, एफबिआईले एक सार्वजनिक सेवा घोषणामा भनेको छ । ब्युरोले लाजारस ग्रुप पनि भनिने ट्रेडरट्रेटर एक समूह चोरीको पछाडि रहेको बताएको छ । “उनीहरू द्रुत गतिमा अधि बढिरहेका छन् र चोरी गरिएको केही सम्पत्तिलाई बिटकोइन र अन्य भर्चुअल सम्पत्तिमा परिवर्तन गरिसकेका छन् जुन धेरै ब्लकचेनहरूमा हजारौं ठेगानामा फैलिएका छन्”, ब्युरोले भनेको छ, “यी सम्पत्तिहरू थप रूपमा धुलाइ गरिने र अन्ततः फिएट मुद्रामा परिवर्तन गरिने अपेक्षा गरिएको छ ।” उत्तर कोरियाली नेता किम जोङ उनको उपहास गर्ने फिल्म ‘द इन्टरभ्यु’ को बदलामा सोनी पिक्चर्समा ह्याकिङ गरेको आरोप लागेपछि लाजारस समूहले एक दशकअघि कूख्याति प्राप्त गरेको थियो । उत्तर कोरियाको साइबर-युद्ध कार्यक्रम कम्तीमा सन् १९९० को मध्यदेखि सुरु भएको हो । सन् २०२० को अमेरिकी सैन्य प्रतिवेदन अनुसार, त्यसबेला देखि यो छ हजार जना सदस्य भएको साइबर-युद्ध एकाइ बनेको छ जसलाई ब्युरो १२१ भनिन्छ र यो धेरै देशबाट सञ्चालन हुन्छ ।

मानव र हात्तीबीचको द्वन्द्वमा ठूलो जनधनको क्षति

कोलम्बो, १५ फागुन (रासस/एएफपी) । श्रीलङ्काले एक दशकमा भ्रुण्डै एक हजार २०० मानिस र तीन हजार ५०० भन्दा बढी जनावरको मृत्यु भएको छ । हात्ती मानवबीच द्वन्द्वको खबर सार्वजनिक गरेपछि गाउँले र जङ्गली हात्तीबीचको भिडन्त तत्काल समाधान गर्ने प्रतिबद्धता सरकारले व्यक्त गरेको छ । वातावरण मन्त्री डिमिका पाटाबेन्डीले संसदलाई बताएअनुसार वन्यजन्तु आरक्ष नजिकका गाउँहरूमा हात्तीको आक्रमण कम गर्न थप विद्युतीय तारबार निर्माण गर्ने र थप कर्मचारीहरू खटाइनेछ । उहाँका अनुसार सन् २०१५ देखि २०२४ को बीचको हात्तीसँगको द्वन्द्वमा एक हजार १९५ मानिस र तीन हजार ४८४ जङ्गली हात्ती मारिएका छन् । यस वर्षको जनवरीमा थप तीन जना मानिस र ४३ वटा हात्तीको मृत्यु भएको छ । विपक्षी सांसद नलिन बन्दाराले मृतकको सङ्ख्या ‘स्तब्ध पार्ने’ भएको भन्दै जङ्गली जनावरलाई क्षति नपुऱ्याउने सुनिश्चितताका साथै मानिसहरूको सुरक्षा गर्न आग्रह गर्नुभएको छ । उहाँले मारिएका जङ्गली हात्तीको शव व्यवस्थापन (विसर्जन) गर्दा एक दशकमा राज्यलाई करिब एक करोड १६ लाख अमेरिकी डलर नोक्सानी भएको र सोही अवधिमा हात्तीको आक्रमणबाट पीडितलाई करिब ४० लाख अमेरिकी डलर क्षतिपूर्ति दिइएको उल्लेख गर्नुभयो ।

